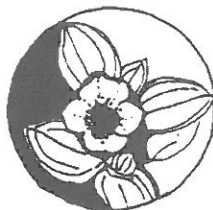

NIEUWSBRIEF NO 31

december 1997

Stichting
Werkgroep
Florakartering
Drenthe

Secretariaat: Hester Heinemeijer
Anserweg 8
7975 PB Uffelte
(0521)351057

FLORON-coördinator:

Roelof Blauw
Batinge 78
9331 KX Norg
(0592)614448

Beste Atlasmedewerk(st)er,

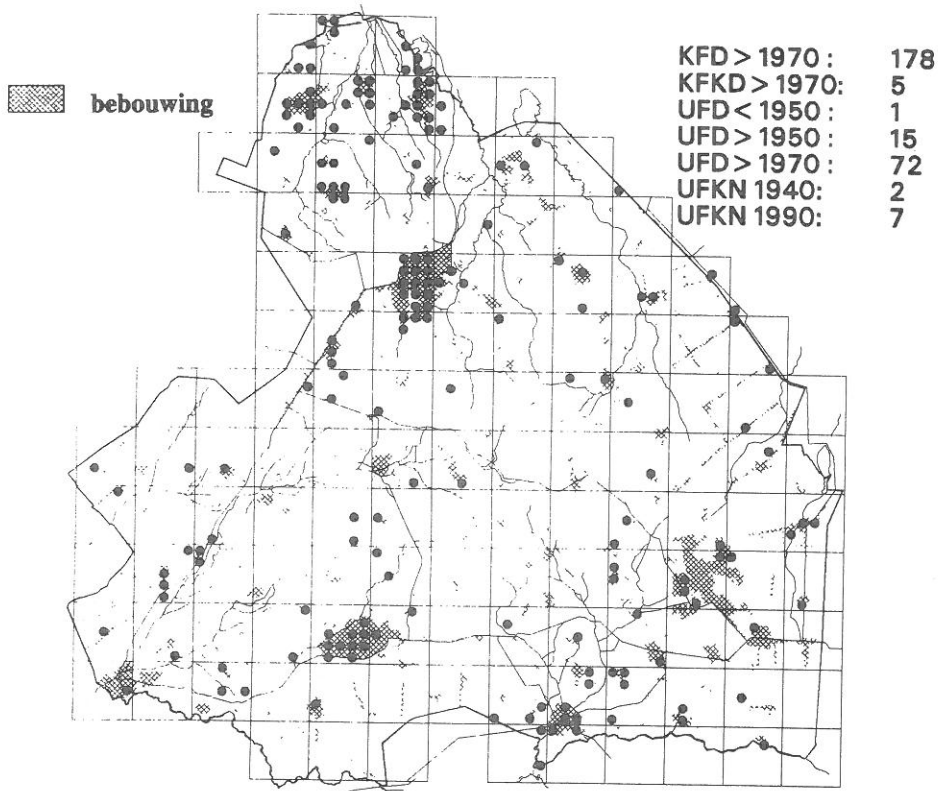
Nog maar twee weken en dan is 1997 ook alweer geschiedenis. Hoe graag we het ook gewild hadden, het is nog niet het jaar van de Atlas van de Flora van Drenthe geworden. Dat de atlas er nog niet is, is niet alleen het gevolg van enkele onverwachte tegenslagen. Het maken van een boek zoals dat ons voor ogen staat blijkt monnikenwerk, dat grotendeels in de vrije tijd gedaan moet worden. En als mede-schrijver ervaar ik hoeveel tijd het kost om over al die ruim 1000 Drentse plantensoorten een leesbare en informatieve tekst te maken. Maar ik zie gelukkig ook hoe ver we al zijn en ik durf dan ook met een gerust hart te zeggen dat de atlas in 1998 wél zal verschijnen. Elders in deze nieuwsbrief kunt u meer over de stand van zaken rond de atlas lezen. Als 'voorproefje' op de atlas is de soortsbeschrijving en het bijbehorende verspreidingskaartje van Draadereprijs in deze nieuwsbrief opgenomen. Deze bijdrage van Ruud de Koning geeft een indruk van de informatie die straks voor alle Drentse soorten in de atlas te vinden zal zijn.

Tenslotte blikken we kort terug op de vier excursies van het afgelopen veldseizoen.

Rest mij nog om iedereen een goed jaaruiteinde en een gezond en voorspoedig 1998 toe te wensen,

namens het bestuur van de Werkgroep Florakartering Drenthe,

ben hoentjen

Figuur 1: De verspreiding van Draadereprijs (*Veronica filiformis*) in Drenthe, op basis van gegevens van de Werkgroep Florakartering Drenthe, Provincie Drenthe en FLORON, 1970-1995

- KFD** = Kilometerhok Frequentie Drenthe : aantal kmhokken waarin de soort sinds 1970 is aangetroffen (aantal stippen op verspreidingskaartje)
- KFKD** = Kilometerhok Frequentie Klasse Drenthe : zeldzaamheidsklasse, op basis van KFD
- UFD** = Uurhok Frequentie Drenthe: aantal uurhokken resp. atlasblokken waarin de soort is waargenomen
UFD < 50 en UFD > 50 zijn ontleend aan de Atlas van de Nederlandse Flora deel 1,2 of 3
- UFKN** = Uurhok Frequentie Klasse Nederland: uurhok-frequentieklasse volgens Botanisch Basisregister (CBS, 1993)

Draadereprijs is een zeer lage, kruipende plant waarvan de dunne stengels over een groot deel van hun lengte op de knopen wortelen. Ze bloeit al vroeg in het voorjaar. Er worden echter geen vruchten gevormd maar ze verspreidt zich door middel van stengelfragmenten die wortel schieten.

De soort komt van oorsprong uit de Kaukasus maar in de loop van de 20^e eeuw is ze op grote schaal verwilderd en ingeburgerd. In Nederland werd ze voor het eerst verzameld in 1934 bij Haren (Groningen) waar ze vermoedelijk ontsnapt is uit de Hortus Botanicus. Draadereprijs geeft de voorkeur aan vochthoudende, vrij voedselrijke grond. Dat zal dan ook de reden zijn dat ze haar opmars is begonnen in de kleigebieden in het noorden en de lössgebieden in het zuiden van Nederland (Van der Meijden e.a., 1989). Thans zal ze wel algemeen zijn in het hele land. Volgens Verkaar e.a. (1992) zou Nederland van internationale betekenis zijn voor Draadereprijs omdat ons land een centrale ligging heeft ten opzichte van het totale areaal van deze soort. Het is echter niet uitgesloten dat deze neofyt zich tegenwoordig ook in het buitenland uitbreidt.

In Drenthe is Draadereprijs nog niet algemeen hoewel ze verspreid door de hele provincie voorkomt. Haar toename kan spectaculair genoemd worden. Vóór 1950 kwam ze voor in 1 uurhok, nu in 72. Door Westhoff & Den Held (1969) werd ze nog niet bij een plantengemeenschap ingedeeld maar Runhaar e.a. (1987) rekenden haar tot de graslanden op droge tot vochtige, matig voedselrijke bodems. Door haar bouw en voortplantingstechniek is Draadereprijs volledig aangepast aan laag blijvende, veelvuldig gemaaide vegetaties zoals gazons in tuinen en parken. Tegen hoogopschietende planten is ze niet opgewassen. Door maaien wordt haar verspreiding bevorderd omdat afgemaaide stukjes stengel weer tot nieuwe planten kunnen uitgroeien bijvoorbeeld in naburige gazons, in bermen en in bosranden.

Vermoedelijk is Draadereprijs niet altijd aangestreept omdat gazons en tuinen niet bij elke florist in de belangstelling staan. Met haar voorkeur voor dit soort biotopen is de soort sterk gebonden aan stedelijke bebouwing en dat is in haar verspreidingspatroon goed waar te nemen. Er zijn concentraties van vindplaatsen bij Assen, Hoogeveen, Coevorden, Peize, Eelde en Roden. Veel andere waarnemingen komen uit de kleine dorpen.

Toekomst: Draadereprijs zal haar opmars nog wel enige tijd voortzetten. Dat mag voor veel, vaak eentonige en saaie gazons, als een aanwinst worden beschouwd.

Meijden, R. van der, C.L. Plate en E.J. Weeda (1989)
Atlas van de Nederlandse Flora 3; Minder zeldzame en algemene soorten
Rijksherbarium / Hortus Botanicus

Runhaar, J., C.L.C. Groen, R. van der Meijden en R.A.M. Stevers (1987)
Een nieuwe indeling in oecologische groepen binnen de Nederlandse flora
Gorteria 13(277-359)

Verkaar, D., L. Van Duuren en J. Schaminée (1992)
De internationale betekenis van Nederland voor hogere planten op grond van
biogeografische gegevens
De Levende Natuur 2 (94)34-39

Westhoff, V. en A.J. den Held (1969)
Plantengemeenschappen in Nederland
Thieme en Cie, Zutphen

Financiering van de Atlas

Voor het publiceren van alle door ons bijeengebrachte gegevens is niet alleen veel schrijf-, reken- en redactiewerk nodig, maar ook het verwerven van financiële middelen. De atlas is namelijk voor geen enkele uitgever een lonend project en forse subsidies zijn dan ook noodzakelijk om het boek te verwezenlijken. Tot nu toe hebben allerlei instellingen ons in totaal f 70.000,- = toegezegd. Een flink bedrag maar nog niet voldoende om de atlas in de gewenste vorm te publiceren.

Onlangs werden wij verrast met een gulle donatie door één van de medewerkers van de WFD. Mocht u dit goede voorbeeld willen volgen: het gironummer van de WFD is 3049245 ten name van de penningmeester van de WFD te Beilen. Giften zijn boven een bepaald bedrag aftrekbaar van de belasting.

Uw schatbewaarder,
Eef Arnolds

Atlas van de Flora van Drenthe- stand van zaken

Misschien was het ook wel veel te optimistisch de illusie te hebben, deze kerstdagen al door de atlas te kunnen bladeren. Pas toen we eind van de zomer de balans konden opmaken van die ruim 1,3 miljoen gegevens, bleek de soortenlijst veel langer dan we ooit gedacht hadden. Dat betekent niet alleen dat er meer (ruim 1000) soorten de revue moeten passeren, maar ook dat onze schatting van de omvang van de atlas moest worden bijgesteld.

Gelukkig is het overgrote deel van de soortbeschrijvingen nu in eerste versie gereed. Vooral het natrekken van meldingen van bijzondere soorten kost veel tijd. Menigeen zal nog wel een keer gevraagd worden diep in zijn of haar herinnering te duiken om bijzonderheden over de groeiplaats van een voor Drenthe opmerkelijk soort naar boven te halen.

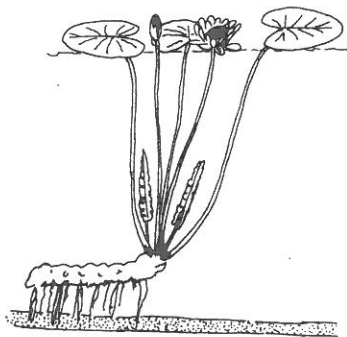
Inmiddels is ook een begin gemaakt met de hoofdstukken die aan de verspreidingskaartjes vooraf zullen gaan. Zo zal een poging gedaan worden met onze gegevens het 'Drents district' nauwkeuriger af te bakenen.

Op de oproep foto's en dia's beschikbaar te stellen hebben zeker tien mensen positief gereageerd. Van de meeste van hen weten we nu wat ze in de aanbieding hebben. Ook de tekenaars hebben elk hun oecologische groep gekozen om hun creativiteit op uit te leven. Kortom, aan de verlevendiging van de teksten met aansprekende illustraties wordt ook hard gewerkt.

We zijn ons ervan bewust, dat er nog bergen werk verzet moet worden, aler we iedereen kunnen uitnodigen voor de officiële presentatie. Ook zijn er nog allerlei hobbels te nemen, waarvan het binnenhalen van voldoende geld om de atlas voor iedereen betaalbaar te houden, niet de geringste is, zoals blijkt uit het verhaaltje van onze penningmeester.

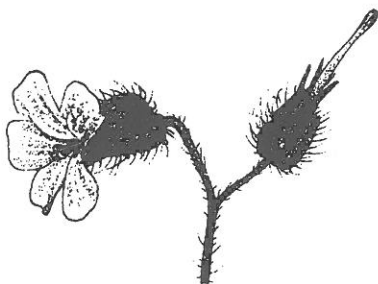
Wij weten dat we ieders geduld al flink op de proef gesteld hebben, maar hopen dat krediet ergens in 1998 af te kunnen lossen met een mooi, leesbaar en informatief boek over de Drentse flora.

De redactie van de Atlas van de flora van
Drenthe,
Ate Dijkstra,
Eef Arnolds,
Hester Heinemeijer,
Ben Hoentjen,
Ruud de Koning en
Akke Kooij.

Over esbosjes, verdwenen Vetblad, over de grens in Overijssel en Duitsland, hoe heet het was en Klein warkruid op het Balloërveld: korte impressies van de WFD-excursies in 1997.

Nadat aan een volle stamtafel in café restaurant Adolfs te Gieten de eerste veldervaringen van het nieuwe seizoen waren uitgewisseld, zocht één groep het kilometerhok met de esbosjes rond Het Varik op, op zoek naar bos- en schedegeelster en andere voorjaars-bloeiërs. Van de geelsterren viel geen spoor meer te ontdekken (ze groeien er gelukkig nog steeds), maar op de uiteindelijke soortenlijst stonden toch diverse representanten van de rijkere

Drentse esbosjes zoals Bosanemoon, Robertskruid, Geel nagelkruid en Bleeksporig bosviooltje. Een andere voor Drenthe niet alledaagse vondst was Bitter barbakruid, dat volgens de op stapel staande atlas sinds 1970 uit maar 22 km-hokken bekend is (KFKD = 3, zie blz 2). Ook Kleine bevernel, die in Drenthe voornamelijk op de Hondsrug te vinden is, ontbrak niet op de streeplijst.

De andere deelnemers aan deze excursie op 3 mei lieten zich meetrokken naar Het Rommeltje, waar volgens de overlevering begin jaren '70 nog Vetblad groeide, de laatste vindplaats in Drenthe. Iets van de vroegere rijkdom van dit particuliere natuurerrein valt nog af te lezen aan het zompige, venige schraalland met veel Ronde zonnedaauw, Kleine veenbes en Lavendelheide: nog een wonder dat deze zich hier, omringd door intensief agrarisch cultuurland hebben weten te handhaven.

Voor de excursie op de langste dag was de deelnemers Lange ereprijs en enkele andere fluviale soorten voorgespiegeld, die nog hier en daar te vinden zijn in het grensgebied met Overijssel ten Z. van Coevorden. Omdat aan de Drentse kant niet veel nieuws te verwachten viel, werd besloten eerst enkele hokken te inventariseren ten N. van De Krim in Overijssel, het door Elly Kaindl en Dirk Arends geadopteerde gebied, nu ze voor de Drentse atlas 'klaar' zijn. Op deze wijze leverde de WFD een bescheiden bijdrage aan de voltooiing van de inventarisatieactiviteiten van de Twentse plantenwerkgroep. Ter afsluiting van deze velddag togen we naar Emlichheim om onder de dreiging van een flinke onweersbui de Vecht een eind stroomopwaarts te volgen en te genieten van de kenmerkende flora langs de oever en op de rivierduintjes. Op verschillende plaatsen langs de oever staken de blauwe bloeiërs van de Lange ereprijs boven de vegetatie uit, zodat in elk geval die belofte kon worden ingelost.

De hitte trotserend leidde Hester half augustus een kleine groep excursiegangers over het naar water snakkende gebied rond de Boerveense plassen. Uitgebreid werd stilgestaan bij de verschillen tussen Liggende en Gewone vleugeltjesbloem die hier beide langs de spoorbaan groeien, te midden van andere zeldzaamheden als Valkruid en Welriekende nachtorchis.

Ondanks het voorspelde slechte weer, was het op de laatste WFD-excursie van dit jaar, half september, een prima dag om buiten te zijn. Onder een prachtige wolkenlucht, voortgejaagd door een onstuimige wind, werd een hok bij de schaapskooi van Balloo onder de loupe genomen. Met Heggeduizendknoop (in een houtwal), behoorde Klein warkruid, woekerend op Struikhei in de zuidrand van het Balloërveld, tot de bijzondere vondsten van deze dag.

Colofon:

Nieuwsbrief
Werkgroep
Florakartering Drenthe
december 1997

Teksten:
Ruud de Koning
Eef Arnolds
Ben Hoentjen

Tekeningen:
Vignet Zweedse kornoelje:
Ate Dijkstra
Kroos, Gele plomp, rietzoom:
archief GIS/Kartografie Provincie Drenthe
Robertskruid: Han de Boer
Lange Ereprijs, Vleugeltjesbloemen:
Heukels' Flora van Nederland 1996

